

Ny styringsavtale for Enova

Porsgrunn, 3.mai 2024

Jeg takker for muligheten til å komme med innspill til ovennevnte avtale. Grunnlaget for å kunne bidra til en ny styringsavtale er min utdanning som sivilingeniør (kjemi) med over 35 års industripraksis (Norsk Hydro, Elkem og Jotun) samt mangeårig engasjement som fylkesleder og landsstyremedlem i Naturvernforbundet. Underveis i sistnevnte og etter avsluttede tillitsverv er jeg fortsatt aktiv bidragsyter i aviser og overfor Regjering og Storting når det gjelder industri- og energipolitikk sett i et klima- og naturmangfoldsperspektiv. Følgelig ser jeg at Enovas rolle og virksomhet som bidrag til rask og effektiv måloppnåelse på alle disse feltene. Å identifisere og støtte tiltak som ikke ødelegger for måloppnåelse på andre felter må være Enovas fremste utfordring. Det går altfor sakte og vinglete med å komme videre i klimapolitikken, slik H.M. Kongen uttrykte det i sin nyttårstale.

Enova er underlagt et departement der embetsmenn med grunnlovsfestet stillingsvern bør føle plikt til på eget initiativ å veilede Regjeringen slik at den kan ta avgjørelser basert på uomgjengelig naturvitenskapelig og teknologisk viten og kompetanse, fremfor økonomisk motiverte forslag og løsninger der kortsiktige næringsinteresser får forrang. Enova må fortsatt få ha “stor faglig frihet”, jfr dagens styringsavtale, og få støtte fra “sin” embetsmann i dette.

Eierskapsmeldingen viser Regjeringens ønsker for sitt Enova-eierskap: *Statens mål som eier er et mest mulig effektivt bidrag til oppnåelse av Norges klimaforpliktelser og omstillingen til lavutslippssamfunnet, i tråd med gjeldende styringsavtale.*

Dagens politiske virkelighet gir ikke akkurat noen “boost” for effektive og langsiktige løsninger på påtrengende problemer. Det kan være hensiktsmessig å hente frem noen gamle visdomsord som vil kunne bidra til en mer forsonlig og omforent klimapolitikk: “Tenke globalt – handle lokalt” var et slagord for noen tiår siden. “Du kan ikke nekte andre de goder du unner deg selv” var filosofen Immanuel Kants kategoriske imperativ. Disse visdomsord bør være fremst i bevisstheten i Enovas arbeide, uansett hvor politisk ukorrekt det måtte være i øyeblikket.

De senere års energi- og miljøpolitikk som følge blant annet av Enovas støtte har ikke nødvendigvis resultert i ønsket måloppnåelse. Noen eksempler viser dette:

- Hydro Aluminium har mottatt betydelig Enovastøtte til sitt Hal4e prosjekt på Karmøy, uten at dette har resultert i bygging av mer enn et pilotanlegg. Teknologien er nyutviklet, signifikant bedre mhp energiforbruk og klimagassutslipp enn det som kinesiske aluminiumsverk basert på kullkraft kan oppvise. (Sjekk SINTEF-blogen

utarbeidet av Egil Skybakmoen et al, 2. juli 2021. Bloggen gir en glimrende fremstilling av hvorfor norsk aluminium bør fortrenge, eller være et attraktivt alternativ til kullkraftbasert metall fra Kina på det europeiske markedet.) Selskapet trenger opp mot 1000 MW elkraft for å realisere et nytt fullskala primæraluminiumsverk, men er offer for Regjeringens ubesluttsomhet når det gjelder prioritering av tilgjengelig elkraft. I et globalt perspektiv er det åpenbart at europeiske kunder bør kjøpe norskprodusert aluminium. Derfor er Enovas støtte til Norsk Hydro så langt bortkastede penger, det blir jo ikke noe mer effektiv energiutnyttelse med mindre klimagassutslipp (world wide) av satsingen, jfr Energikommisjonens arbeide.

- Yara har fått støtte til “Skrei”-prosjektet på Herøya, som et nødvendig forprosjekt for “HEGRA” som skal ta ned Norges klimagassutslipp med 800 000 tonn / år. HEGRA har (eller har i hvert fall hatt) Regjeringens sterke sympati, men til dags dato har ikke selskapet fått noe forpliktende tilsagn om å få til rådighet de nødvendige 500 MW elkraft på tilfredsstillende betingelser. Også her er Enovas støtte så langt bortkastet.
- I Mo i Rana spanderte Regjeringen store støttebeløp (gjennom Enova?) bare for å oppleve at eierne stakk av med pengene og flyttet virksomheten til USA enda før fabrikken var i gang. I Teknisk Ukeblad kan vi lese om mindre hydrogenanlegg som ønskes igangsatt på Vestlandet, uten tanke for om hydrogen som drivstoff er likeverdig med hydrogen til ammoniakkfabrikken på Herøya. Elkraft er en begrenset, verdifull ressurs som ikke må ødsles bort på politisk mulige prosjekter uten tilstrekkelig energieffektivitet og klimaeffekt.

Den nye avtalen må følgelig sørge for at Enova holder sin støtte tilbake inntil søkerne har sikret nødvendige rammebetingelser for sitt prosjekt. Og Energi- og massebalanser er selvfølgelig elementer i prosjektering av større prosessanlegg, for å sikre måloppnåelse. Jeg ser ingen grunn til at Enova ikke må foreta selvstendige vurderinger av godheten i omsøkte prosjekter, basert på teknologisk og naturvitenskapelig kunnskap og kompetanse. Det er det som kalles “proven technology”. Enova må unngå å la seg blende av dyktige entreprenører som tror at “ny teknologi” skal være en døråpner til pengesekken. Enhver er seg selv nærmest selv om man kler seg i grønt og bærekraftig kostyme.

Vennlig hilsen

Tormod Svartdal

siv.ing. NTH 1981

tormod@svartdal.net, Fogtegt. 19, 3936 Porsgrunn